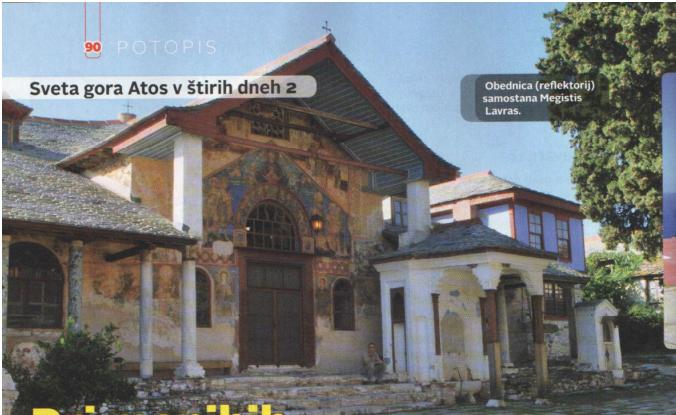


Sveta gora Atos v štirih dneh 2



# Pri menihih v samostanu Megistis Lavras

► piše in fotografira: Gal KUŠAR

Vožnja do Karyesa je trajala eno uru, saj so ceste slabe, makadamske in "rzagibane". Karies je upravno središča Atosa in leži skoraj poltočka. Na Atosu lahko prebivajo samo polnoletni moški pravoslavne veroizpovedi, bodisi kot menih ali kot delavci. Po zadnjem štetju (2001) je tam zvezlo 262 ljudi. Vas samostan im v Karyesu svoje predstavnštvo. V Kariesu je tudi možno podaljšati dovoljenja za bivanje. Obstajata dve vrsti dovoljenj. Splošno dovoljenje dopušča obiskovalcu prenočevanje v katerem koli samostanu, vendar omejuje njegovo bivanje na štiri dni. Posebno dovoljenje pa dopušča obiskovalcu, da obiše le en samostan, tam pa lahko ostane tako dolgo, kot se človek želi.

Však samostan vodi prior, kij ga samostanska skupnost izvoli z dosmrtnim mandatom. Prior je gospodar u duhovni času samostana. Samostanski zbor ima zakonodajnu vlogo. Menih na Atosu se lahko odloči za različne oblike meniškega življenja. Lahko živi v samostanu, skriti ali kjer. Vse oblike meniške skupnosti se urešujejo v enem od zo samostanov, ki menihom izdaj poseben dokument, s katerim potrdi njihovo obliko meništva. 17 samostanov pripada grški pravoslavni Cerkvi, en samostan pa srbski (Hilandariou), bolgarski

(Zografou) in ruski (Agiou Panteleimonos) pravoslavni Cerkvi. Skit je krščanska puščavniška skupnost menihov, ki sledijo pravilu, čescenju Boga v sumoti, hkrati pa jim življenje v skupnosti omogoča dolenočno stopnjo pomoci v varnosti. Ksenobitski skiti so zelo podobni samostanom, in če ne bi bilo pravila, ki omejuje stevilo samostanov in nov, bi lahko postali samostani. Idioritmični skiti pa so male vasi, ki imajo skupne le bogoslužne prostore (cerkev), menihlji pa živijo skupaj po okoliči. Na Atosu prevladujejo grški skiti. Vsi ostali skiti so vzhodnoevropski. Vzhodnoevropska romunska: ksenobitski skit Prodromou, ki je pod patronatom samostana Meristis. Laura je



Zgledno urejen samostanski sadovnjak z nemakalnim sistemom

**Samostan Megistis Lavras** je prvi samostan, ki ga je leta 963 ustanovil menih Atanazij.

idioritski skit Demetriou, ki je pod patronatom samostana Aghiou Paulou. Tretji negrski skit pa je bolgarski skit Bogorodista pod patronatom samostana Aghiou Panteleimonos. Kelija je majhna sliška kapelo, v kateri živijo do trije menih pod duhovnim in upravnim vodstvom enega od samostanov. Meniško življenje v keliji se razlikuje od življenja v samostanu. Nekateri kelije so vselej kmečka posloplja v bizantinskem arhitektonem slogu preteklih stoletij, druge pa samo skromne kote. Vsaka kelija ima nekaj obdelovalno zemljo. Prav tako se morajo menjati preživljajti z neko dejavnostjo. Poleg tradicionalnih meniških dejavnosti kot so kmetijstvo, ribolov, rezbarstvo, zbirateljstvo, zganjekuhja, pisane ikon, krojenje in knjigovezništvo, se pojavljajo tudi nove, kot npr. prevoz obiskovalcev, popravilo avtomobilov in tudi računalništvo. Menihi morajo opravljati vse vsakdanje obveznosti po svojem urniku. Večina kelij ne sprejema obiskovalcev. Obiskovalce Atosa lahko spozna vsakodanjsko samostansko življeno na razne načine. V samostanskih spalnicah za goste prenočuj, povabljeni tudi, da se udeležujete skupnih obredov (utrjenih in večernih molitev) in obredov v



Preprosto opremljena  
romarska spalnica v  
samostanu.

skupni jedilnici (po jutranji in večerni molitvi). Vsek menih ima svoje dnevno delo, ki ga opravlja, čas pa mu tudi za osebno molitev in počitek. Med verskimi prazniki se vsakodnevena opravila menihov zmanjšajo in nujno potrebna, saj praznike obhajajo z dolgimi bedeni in večlastnimi slovesnostmi. Vrata samostana zaprejo ob sončnem

Zahodní i ponovno odprej obo sončenim vzhodu. Leta 1971 je število menihov na Atosu doseglo najnižjo točko - 114 starjejših menihov. Po tem letu se je začel ponoven vzpon mnenija v obnove samostanov. Do leta 2000 se je število menihov povečalo na 1610. Po zlomu komunizma vzhodni Evropi so v samostane začeli prihajati univerzitetno izobraženi mladi različnih poklicev. Strokovno so letila urejanja in restavriranja ogromne do dviščne rokopisov, ikon, reljivk, liturgičnih oblaci v pripomočku ter drugih umetniških predmetov, ki pa zaradi velikega obsega se vredno ostavljajo skriti očem javnosti. To obsežno delo podpira UNESCO, sklad EU in različne akademiske ustanove. V romarski trgovini je Združenje kupil zemljevid otoka. Matija pa videl, da je v nem od hiadljivosti s pobjago videl kurje bedro. Istri voznički, laiki



### Kapela y samostanu.



Pogled na čudovit skit Aghias Annis.

ki nas je pripeljal do Karyesa, nas je odpeljal se do samostana Megistis Lavras in nas odložil na parkirnišču poleg heliodrom. Megistis Lavras je bil prvi samostan, ki ga je leta 963 ob pomoci prijatelja bizantinskega cesarja Niceforophu Phocasa, ustanovil menih Atanazij. Klasično meništvo se je na Atosu začelo v 7. stol., poganski

protožili papežu Inocencu III. Polotok so v 14. stol. napadli španški (katolički) pláčenci in ostopali ter požgali veliko samostanov. V 15. stol. z vzponom ottomanskega cesarstva, je menihom uspelo vzpostaviti razmeroma dobre odnose s turškimi sultani, ki so Atonu zagotovili delno avtonomijo. Samostani pa ne bi preživeli, če jih ne bi z bogatimi donacijami podpirali ruski carji in morda vski, vlaški in srbski kralji. Stenilo menihov je nihal v zlati dobi okoli leta 1002 in je bilo že 700!

Ko smo vstopili v samostan Megrists Lavras, smo nahrabnike odložili ob klopcat pri kapeli in začeli iskati sprejemno. Do nje se je bilo treba povzpeti po strmih stopnicah. Tam je že Čakalo kakor romarjev, ki so se vpisovali v knjigo. Neprizaten menih, zadolžen za sprejem obiskovalcev, nam je v angleščini kratko ukazal, naj sedemo in počakamo. Novinarji nam je prinesel ratlak, kavu, vodo in žganje. Cez nekaj časa smo menihu vprašali, kakš je s prenoscem v nam je kratko odvzet "sedite" in "vpisite se v knjigo". Knjiga je bila za sosednjem mizo in drugi obiskovalci so se vpisovali. Končno sta z Jozetom dobrila knjigo in na začela vpisovali. Ko sta razmišljala in se tudi malo šala, kaj smo po poklicu in kako se to po angleščini napisuje, se je menih spet obrgnil ob nju in nju prigajan s "hi-tró". "Zeprav za gami, ni nujče petek, Sveti Jurij".

menila le zakon gostoljubju orjejeval, da nas treti, katoličanom, ni napodil iz samostana. Povedal je, da so večerne molitve ob stříbrn v cerkvi, po njih pa večerja, ob sončnem zahodu pa zaklenjeno vrata samostana. Ostro nam je tudi zabical, da je fotografirajen obredov, menihov, ikon u tudi notranjosti cerkve ali jedinicu v smenu Atosu prepovedano. Novinice nis je odpeljal v skromno skupino spalnic s 15 posteljami, od katerih jih je bil nekaj že zasejenih. Vsak si je izbral svojo posteljo in si jo pripravil za spanje. Nato smo odšli na sprehot po okolici. Samostanski vrtovi so bili lepo urejeni, z velikimi nasadi paradižnikov, bučk, jajtevčev, pirov in druge zelenjave. Po poti smo prišli do slabki vadzrane zgrdbe. Skozi priprta vrata smo pogledali v notranjost. Na kupu so bili zložene človeške kosti, na vrhu pa lobanje. Ko menih umre, ga pokopajo v skromnem grobu, čez čas pa njegove kosti izkopijo, po starci antični tradiciji jih okopajo v dřevem urnu v shranijo v kostnici. Tako ostanejo menihovi povezani z živim skupnostu tudi po smrti. Molad smo prišli do male kapelice v vstopili. V njej je mlade menih menjal olje v oljenkah. Pozdravili smo ga in prijazno nam je ozdrzal. Spregovorili smo celo nekaj besed. Nekateri menihi se zaobljujajo k molku, zavsa pa nij veljalo, da je vsaj govorjeno, ki ni v slabo Boga, izguba Časa. Ob stříbr sruši v cerkev, vendar se v njej ni še dogajalo. Sledi smarnostnice med cerkvijo in jedilnicu ter Čakali.

Od nekog se je zaslilo trkanje po lešu. Menih je hodil po samostanu i u lesenim kladivcima po deski, ki jo je nosila na ramu. Cerkev se je počasno zadržala polniti, mali, katoličanom, je bilo dovoljeno da vstopi. Cerkev se je dalo zrijeti za selenje ali našljanač. Sledilo je da se praviti u položaj za stojko v polstojem polozaju. Obredi so bili dolgi, potekli so v grškem jeziku. Branie Stoga pisma, molitve, petje korala in psalmov, bogoslužje s kadićnim in zvončnim glazbenim. Cerkev se razsvetljavele le ojenike in dolegane, tanke, rumene svede. Nekateri menih si so hodili po cerkvi, drugi pa so zapaknjeni sloneli v našljanač. Obakor so se poklali, ustali, poklekli, se priključili. Obrednik je pa zahteval obrednik. Po objahuji se pravoslavni vernički odslji še počastiti religije. Menih je na skrajnici z reljivijama polagal njihovo nabožnost.



Kelije, težko dostopne meniške hiške na strmi obali, kjer menihi s puščavniškim življenjem služijo Bogu.